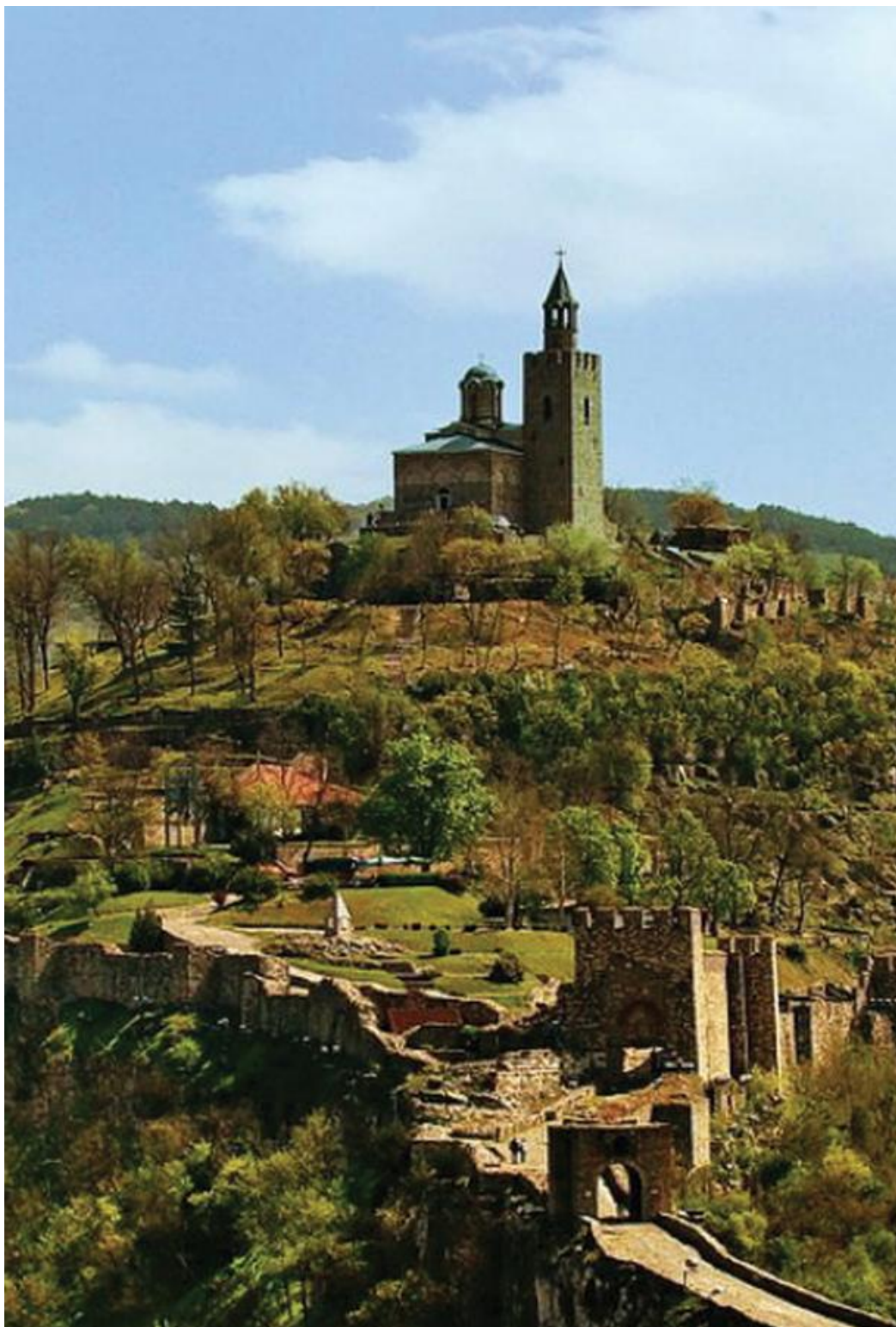

ЧЕСТИТ
3-ТИ МАРТ!

В историята на всеки народ лежи една драматична епопея, обикновено придружена с тежко и масово кръвопролитие, което се възнаграждава с легендарно съзидание, извоювано с мъченическа саможертва. Тази епопея е незабравима, неунищожима и безсмъртна. Идеята за общобългарско въстание възниква още в зората на възрожденската епоха, когато започва да се формира българската националност. Тя е заложена в самата същност на националноосвободителната идеология – единствената идеология, която обединява българското възрожденско общество.

Априлското въстание. Началото на края на Османската империя

Решението за Въстанието е взето в местността Оборище, край Панагюрище в средата на април 1976 г. Комисията, под председателството на Г. Бенковски, решава въстанието да се вдигне на 1 май, но при извънредни обстоятелства това можело да стане и по-рано. Въпреки взетите мерки тайната за предстоящото въстание не могла да се запази. Сред делегатите е Ненко Терзийски от Пазарджик, който след разпускането на събранието уведомява турските власти за взетите решения, които реагират незабавно. В отговор Т. Каблешков обявява въстанието на 20 април. В „Кървавото писмо“, с което уведомява, че въоръжената борба срещу поробителя е захваната вече, Каблешков пише: „Затова, братя, ако вие сте истински патриоти и желаете свободата на народа и отечеството, то последвайте незабавно нашия пример не само в Панагюрище, но разгласете и в целия окръг.“ В отговор Панагюрище въстава същия ден. Апостолите подканват българския народ да въстане: „Настъпва денят на народното въстание на всички българи ... От днес, от името на нашия народ, ние обявяваме пред целия цивилизован свят: Пълна свобода или смърт!“ В първия ден на въстанието се вдигат Клисура и Стрелча.

Безпримерен героизъм показват въстаниците от селищата в полите на Родопите — Брацигово, Перушица, Пещера, Брестовица и Батак. Жестока е съдбата на Батак. На 4 май там са изклани хиляди жени, деца, старци, мъже. „Онова, което видях там — пише американският журналист Макгахан, — беше така ужасно, че човек не можеше да спре погледа си повече от един миг... Навред ужаси, ужаси и само ужаси!“ Въстават още градове и села, въпреки отпора на българския народ Въстанието е потопено в реки от кръв. Хилядите жертви обаче не отиват напразно. Това особено добре проличава в думите на Г. Бенковски: „Моята цел е постигната вече. В сърцето на тиранина аз отворих такава люта рана, която никога няма да оздравее. А Русия — нека тя заповяда.“

Погромът на Въстанието и Великите сили в действие

Причините за разгрома на въстанието са многобройни - военнотехническата неподготвеност, неговата ненавременност, степента на развитие на българското общество и българската буржоазия. Но една от основните причини за въстанието е постигната, а именно да се предизвика вниманието на целия свят към българския народ. Показателни в това отношение са думите на Ц. Дюстабанов пред турския съд: „...Нашата цел не е била да ви надвием със сила, а само да ви предизвикаме да направите зверствата, които вече премного направихте, благодарение на които се компрометирахте пред целия образован свят. И тая наша цел е достигната вече. И тъй, ние ви победихме.“

Време е Великите сили да предприемат мерки. С приетия на 19 март 1877 г. Лондонски протокол, подписан от Русия, Англия, Франция, Австро-Унгария, Германия и Италия, на Високата порта се препоръчва да приведе в изпълнение предложените ѝ от Силите мерки за промяна в положението на покорените християнски народи. Но босфорските политици отхвърлят решението им. Изчерпала почти всички възможности за мирно разрешаване на проблема, Русия се ориентира към подготовка на поредната военна кампания срещу Османската империя.

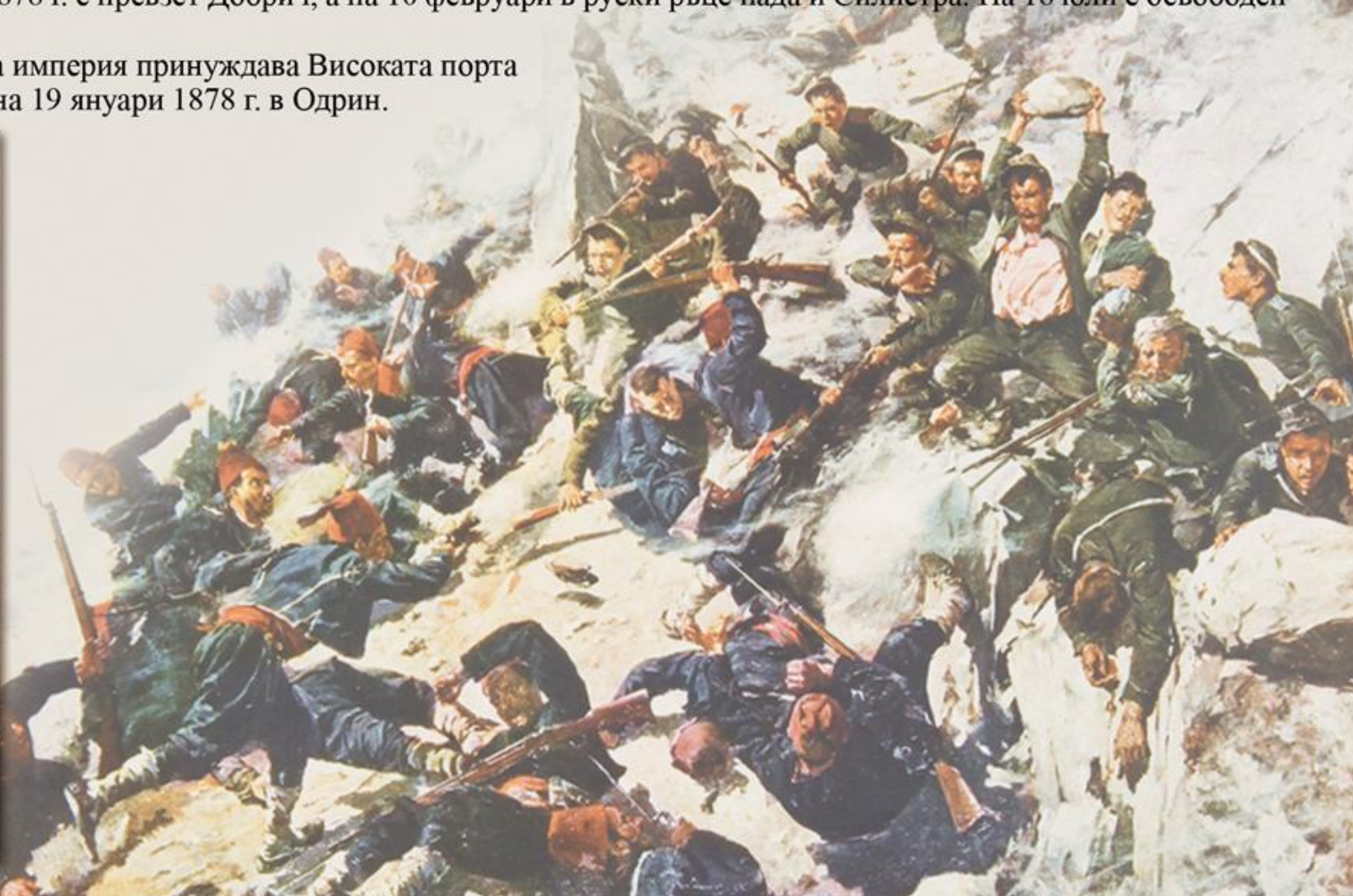

Руско-турската война 1877–1878 г. „Свобода или смърт“

На 12 април 1877 г., с Манифест на император Александър II, войната е обявена. Бойните действия през цялото време се развиват с превес ту на едната – ту на другата страна. На 7 юли Шипка пада в ръцете на руската армия, под командването на ген. Гурко. Това е една изключително важна победа, тъй като Шипченският проход е основната връзка между Южна и Северна България в централната част на Стара планина.

Повратна точка във войната е битката за Плевен. Руската армия три пъти се опитва да превземе града. Едва след третата атака руското командване поставя града в пълна блокада. За целта от Русия е извикан ген. Тотлебен, който съумява да прекъсне всички връзки на Осман паша с външния свят. Той е принуден да капитулира и на 28 ноември Плевен пада в ръцете на русите. На 27 и 28 декември отрядът на ген. Радецки разбива и пленява 22-хилядната армия на Вейсел паша при Шипка-Шейново. Настъпателни действия предприема и Долнодунавският отряд на ген. Цимерман, който има задача да блокира четириъгълника Силистра — Русе — Шумен — Варна. На 16 януари 1878 г. е превзет Добрич, а на 10 февруари в руски ръце пада и Силистра. На 18 юли е освободен и Шумен.

Военният разгром на Османската империя принуждава Високата порта да проси примирие. То е сключено на 19 януари 1878 г. в Одрин.

Санстефански мирен договор - сбъднатия блян

След подписването на примирието между Русия и Турция на дневен ред излиза въпросът за сключването на мирния договор. Договорът е подписан на 19 февруари 1878 г. в селището Сан Стефано, отстоящо на 12 километра от Цариград. Според клаузите в него България е автономно, трибутарно княжество с християнско правителство и народна войска. В този договор всички българи виждат залог за просперитет на обединената и освободена българска нация. По своя характер Руско-турската война от 1877–1878 г. е прогресивна, освободителна война. В този смисъл тя трябва да се оценява като едно от най-важните събития, които довеждат до възкресяването на българската държавност след почти цели пет века чуждоземно владичество. Но радостта на българския народ не трае дълго...

Берлински конгрес – Великите сили срещу България

Санстефанският мирен договор предизвиква недоволството както на всички Велики сили, така и на съседните на България страни. Особено недоволство сред западните покровители на Турция, предизвиква обстоятелството, че българското княжество има излаз на Бяло море и създаването на голяма славянска държава в сърцето на Балканския полуостров. Така се стига до Берлинския конгрес. Заседанията на конгреса започват на 1 юни 1878 г. и завършват месец по-късно — 1 юли 1878 г., когато е подписан Берлинският мирен договор. Според него Санстефанска България е унищожена, а българските земи са разпокъсани на няколко части. Северна България, без Северна Добруджа, и Софийският санджак образуват Българско княжество, зависимо от Портата. Южна България под названието Източна Румелия е обособена като автономна област под върховната власт на султана. Югозападните български земи, известни като Македония, Беломорска Тракия и Одринско се връщат на Турция. Северна Добруджа се предоставя на Румъния, а към Сърбия се присъединява Ниш, Пиротско и Вранско.

Всички конвенции и спогодби, сключени по-рано между Великите сили и Портата, остават в сила и за Княжество България. Този текст засилва зависимостта на Княжеството и съхранява режима на капитулациите и за свободните български земи.

Още по-жестоки са клаузите на Берлинския договор по отношение на Източна Румелия. Тя, като неделима част от империята, трябва да приема като задължителни договорите, конвенциите и международните споразумения, вече подписани, или тези, които предстои да бъдат сключени между Портата и другите държави.

Берлинският конгрес е поредният ход на Великите сили, който доказва, че в политиката няма морал, а единствено и само интереси. По отношение на България решенията на конгреса пагубни. Разпокъсването на българската нация и територия се отразява по един невероятно жесток начин върху българите. Нарушен е икономическият и духовният ритъм, в който те живеят десетилетия наред, разпокъсано е едно тяло, чиито части се поставят в крайно неравностойно положение.

Българите са изправени пред трудно разрешими задачи — за национално обединение, за национална консолидация, за икономически просперитет, за духовен подем... все процеси, чийто естествен ход е прекъснат насилствено и чието възстановяване изисква неимоверни сила и воля.

Обединението няма да закъснее, няколко години по-късно Княжество България и Източна Румелия отново ще са неделимо цяло и българите отново ще вземат съдбата си в свои ръце.

СИМВОЛИТЕ НА ТРЕТАТА БЪЛГАРСКА ДЪРЖАВА

■ Първообразът на държавното знаме

Георги Раковски, пръв посочва какви да бъдат цветовете в знамето на свободна България. То трябва да се състои от бяло, зелено и червено. За първообраз на съвременното българско държавно знаме е прието "ръкоделието" на Стиляна Параскевова, изработено през 1877 г. Баща ѝ Иван Параскевов, борец за националната кауза поема ангажимент за изработване на знаме, което да се връчи на българските доброволци в задаващата се война между Русия и Османската империя. В това начинание родолюбецът влага собствени средства, като доставя от Виена бисер и сърмени конци. Върху зеления цвят със златна сърма, Стиляна извезва изправен коронован лъв, а над главата му избродирва "България". А под лъва се чете надпис: "С божията воля и със силата на славния руски цар Александър II напред!" Знамето остава в историята като Браилското знаме. На 8 май 1878 г. Параскевов предава на великия княз Николай Николаевич, Браилското знаме, за да го връчи той на някоя от опълченските дружини, но знамето така и не влиза в бой. След Освобождението на Учредителното събрание в Търново през 1879 г е гласувано какъв да е националният трибагреник: "Българското народно знаме е трицветно и се състои от бял, зелен и червен цвят, поставени хоризонтално". Така се узаконява браилският първообраз на днешния български трибагреник.

■ Златен лъв реве на българския герб

Гербът е държавният символ, с който гражданите се сближават най-често, защото го има върху монетите и банкнотите и е отпечатан на почти всички документи. Освен Гербта впитва в себе си политическата история на страната след Освобождението. "Българският държавен герб е златен коронован лъв на тъмночервено поле. Над полето има княжеска корона." Това гласи чл. 21 от глава четири на Търновската конституция от 1879 г. Този текст предизвиква гнева на Високата порта, защото коронованият лъв символизира независимата държава, а според клаузите на Берлинския договор Княжество България е васално на Османската империя.

За рождена дата на символа на младата българска държава може да се смята датата 28 юли 1879 г. Тогава в "Държавен вестник" излиза изображението на официалния български герб. По предложение на депутата Стефан Стамболов в герба е включен девизът "Съединението прави силата".

В днешният си вид гербът е приет на 31 юли 1997 г. от Народното събрание. Гербът на Република България е изправен златен коронован лъв на тъмночервено поле във формата на щит. Над щита има голяма корона, първообраз на която са корони на български владетели от Втората българска държава, с пет кръста и отделно кръст над самата корона. Щитът е поддържан от два златни короновани изправени лъва, обърнати към щита от лява и дясна хералдическа страна. Те стоят върху две кръстосани дъбови клонки с плодове. Под щита върху прехвърлена през краищата на дъбовите клонки бяла лента с триколюрен кант е изписано със златни букви "Съединението прави силата".

■ *Търновската конституция - първият основен закон на третата българска държава*

На 10 февруари 1879 г. в старопрестолния град се събират членовете на Учредителното събрание на Княжество България. Всъщност депутатите от Учредителното събрание трябва да приемат не конституция, а Органически устав, тъй като конституции имат независимите държави, а по силата на Берлинския договор. България е самостоятелно трибутарно княжество, намиращо се под върховенството на султана. В крайна сметка Бащите на първата българска конституция създават един от най-демократичните за времето си основни закони. От Търновската конституция отпадат не само всякакви изисквания за имуществен или образователен ценз, тя прогласява свобода на словото, на сдружаването, неприкосновеност на частната собственост. И дава изборителни права на всички граждани - въпреки че разбиранията за гражданин не отиват по-далеч от възприетите по онова време - това са мъжете над 21 години. Свободата явно е била най-ценното благо за бащите на Търновската конституция, до вчера били под чуждо владичество, те записват, че "всякой роб, от какъвто пол, вяра, народност да бъде, свободен става, щом стъпи на българска територия."

■ *Химнът - "Шуми Марица"*

Функцията на този важен символ започва да изпълнява спонтанно наложилият се народен марш "Шуми Марица". Негов автор е търновчанинът Никола Живков - учител, поет и революционер, виден читалищен деец, създател на първата детска градина в България. Автор на учебници, драми и комедии. Мнозина от доброволците във Руско-турската война участват и в състава на Българското опълчение и "Шуми Марица" им става любима песен.

От сражението на 11 август 1876 г. командирът на 3-та опълченска дружина майор Чилиев запява "Шуми Марица"... След края на войната песента става любима на народа и се налага като български държавен химн, макар и без изрично постановление в българската конституция или друга официална наредба.

■ *Първият български печат след Освобождението: "Съ нами Богъ"*

Държавният печат е един от символите на държавността. Поставен върху официален документ, той изразява ангажимента, независимостта и суверенитета на българския народ и държава. Пазител на държавния печат по традиция и по закон е министърът на правосъдието. Така е сега, така е било и по времето, когато се възстановява българската държавност през 1878 г. Търновската конституция от 1879 г. гласи: "На държавния печат се изобразява гербът на Княжеството." Малко по-късно – на 24 декември 1883 г. се приема и специален Закон за държавния печат, който прогласява министъра на правосъдието за "пазител на държавния печат". Всъщност и днес е така.

В централното му поле е гравирани т.нар. тържествена форма на герба. Тя се състои от т.нар. основен герб, представляващ златен коронован лъв върху червен щит, над който има корона. Той е положен върху втори щит, драпиран на хермелинова пурпурна мантия, привързана със златни ресни. Върху първия печат на млада България е изобразен десен профил на изправен коронован лъв в бароков щит. Над щита има княжеска корона. Около герба се чете надписът "Българско княжество. Държавен печат". Съвременният вид на печата е приет през 1998 г. в средата е изобразена композиция, която включва голямата форма на герба и текста "Република България" и "Държавен печат".

България! Една прекрасна страна!
Няма друга като нея!
Нека да се гордеем с нея и
да я обичаме много!

Честит 3-ти Март!

ШУМИ МАРИЦА
текст Иван Вазов
музика народна

*Шуми Марица
окървавена,
плаче вдовица
люто ранена. (x2)*

*Припев:
Марш, марш,
с генерала наш
в бой да летим,
и враг да победим! (x2)
Български чеда,
цял свят ни гледа.
Хай, към победа
славна да вървим! (x2)*

*Левът Балкански
в бой великански
с орди душмански
води ни крилат. (x2)*

Припев:...

*Млади и знойни
във вихрите бойни
ний сме достойни
лаври да берем. (x2)*

Припев:...

*Ний сме народа
за чест, за свобода,
за мила родина
който знай да мре. (x2)
Припев:...*

